

CYNGOR SIR YNYS MÔN

ADRODDIAD:	PWYLLGOR ARCHWILIO
DYDDIAD:	22 GORFFENNAF 2014
PWNC:	DATGANIAD CYFRIFON 2013/14 PRIF BENDERFYNIADAU AC AMCANGYFRIFON
PWRPAS YR ADRODDIAD:	DIWEDDARU AELODAU'R PWYLLGOR ARCHWILIO AR Y PENDERFYNIADAU ALLWEDDOL YN Y DATGANIAD CYFRIFON 2013/14
DEILYDD(ION)PORTFFOLIO:	CYNGHORYDD H E JONES
SWYDDOG(ION) ARWEINIOL:	RICHARD MICKLEWRIGHT
SWYDDOG CYSWLLT:	RICHARD G JONES
GWEITHREDIAD:	NODI'R CYNNWYS A PHENDERFYNU OS FYDDAI RHAGOR O HYFFORDDIANT AR Y DATGANIAD CYFRIFON YN DDYMUNOL

RHAGARWEINIAD

Cafodd Datganiad Cyfrifon Drafft y Cyngor ar gyfer 2013/14 ei lofnodi gan y Swyddog Adran 151 Dros Dro ar 30 Mehefin 2014 ac erbyn yr amser cau statudol, sef diwedd mis Mehefin.

Mae'r cyfrifon yn ymwneud â'r cyfnod o 01/04/2013 - 31/03/2014. Maent yn ddatganiadau mawr a chymhleth a nid ydynt bob tro'n hawdd i'w dadansoddi gan rheini nad ydynt yn arbenigwyr. Maent hefyd yn cael eu paratoi ar adeg benodol ac, o'r herwydd, mae angen gwneud penderfyniadau ynghylch y modd y gweithredir polisïau cyfrifo, a gwneud rhagdybiaethau ar gyfer y dyfodol ac ynghylch materion pwysig eraill y mae ansicrwydd yn eu cylch.

Pwrpas yr adroddiad hwn ydi rhoddi mwy o eglurder i Aelodau a swyddogion ynglŷn â'r penderfyniadau hynny a dylid ei ddarllen ochr yn ochr â'r Datganiad Cyfrifon drafft. Cyhoeddwyd y cyfrifon yma ar wefan y Cyngor ar ddechrau Gorffennaf.

Caiff y cyfrifon eu paratoi yn unol â'r arferion priodol a nodir yng Nghôd Ymddygiad CIPFA/LASAAC ar Gyfrifon Awdurdod Lleol yn y Deyrnas Gyfunol.

DATGANIAD CYFRIFON

Rhoddir isod eglurhad bur o'r Datganiad Cyfrifon. Fel sy'n arferol, byddai'r Swyddogion Cyllid eisïau i aelodau o'r Pwyllgor Archwilio ganolbwyntio ar rai meysydd allweddol penodol:-

- Y Rhagymadrodd Eglurhaol, sy'n cysylltu'r canlyniad yn ôl i'r gyllideb am y flwyddyn a'r monitro yn y flwyddyn (Atodiad A);
- Y Datganiad o'r Symudiad Mewn Cronfeydd Wrth Gefn (Atodiad B), sy'n crynhoi'r arian wrth gefn sydd ar gael i'r Cyngor, wedi ei ranu i gategoriâu defnyddiadwy a rhai na ellir eu defnyddio, a'r symudiadau ynddynt yn ystod y flwyddyn.

Y prif rannau o'r Datganiad Cyfrifon yw:-

Cynnwys (tudalennau 1-2)

Yn crynhoi cynllun y cyfrifon ac yn hwyluso'r defnydd ohonynt.

Atodiad 1 (tudalennau 96 – 97) Partïon Perthnasol – Cynrychiolaeth Cydranddeiliaid.

Geirfa (tudalennau 98-101)

Mae defnyddio byrfoddau yn angenrheidiol yn aml er mwyn lleihau maint y ddogfen fawr hon. Caiff y termau technegol hefyd eu hegluro yn yr Eirfa i gynorthwyo defnyddiwr y cyfrifon.

Rhagymadrodd Eglurhaol (tudalennau 3-13)

Mae hon yn rhan bwysig o'r cyfrifon oherwydd mae'n egluro mewn termau ariannol sut mae'r flwyddyn wedi mynd. Mae'n crynhoi'r wybodaeth sydd yn y prif ddatganiadau a'r nodiadau i'r cyfrifon. Dylai'r rhifau yn y rhagair adlewyrchu'r ffigyrau allweddol sydd wedi eu cynnwys yn y datganiadau ariannol.

Dyma brif rannau'r rhagair:-

Cyflwyniad

Eglurhad o berfformiad a fformat y datganiad yn cynnwys y fframwaith statudol a newidiadau yn nhriniaeth cyfrifyddu.

- **Gwariant Refeniw** - Adolygiad o'r flwyddyn – yn cynnwys sylwadau ar berfformiad refeniw y Cyngor yn erbyn cynlluniau cyllidebol a rhagolygon yn ystod y flwyddyn, gydag eglurhad o'r rhesymau am orwario neu danwario; Cyfrif Refeniw Tai (CRT) – yn cynnwys sylwebaeth ar cronfeydd wrth gefn defnyddiadwy y CRT;
- **Gwariant Cyfalaf** – yn cynnwys sylwebaeth ar wariant cyfalaf, y gymhariaeth rhwng y gyllideb a'r gwir wariant, Prosiectau Cyfalaf Mawr a Gwariant a Chyllido Cyfalaf;
- **Benthyciadau a Buddsoddiadau** – cynnwys sylwadau ar fenthyciadau a buddsoddiadau yn ystod y flwyddyn;
- **Y Fantolen** – y sefyllfa ariannol ar 31 Mawrth 2014 - cynnwys sylwadau ar y symudiad o fewn y fantolen mewn Cronfeydd Wrth Gefn a Darpariaethau defnyddiadwy a rhai na ellir eu defnyddio;
- Sylwebaeth ar eitemau sylweddol penodol o fewn y cyfrifon.

Y prif ddatganiadau ariannol

Y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn ar gyfer y flwyddyn gyfredol a blwyddyn gymharol (tudalen 15)

Dyluniwyd y datganiad hwn fel un y dylid ei ddarllen o'r top i lawr yn hytrach nag ar draws. Mae'n cynnwys gwerth dwy flynedd o symudiadau gan gychwyn o falansau'r cronfeydd wrth gefn ar 1 Ebrill 2012 ac yn gorffen yn y gwaelod gyda balansau'r arian wrth gefn ar 31 Mawrth 2014. Mae'n dangos pob un o'n cronfeydd wrth gefn y mae modd eu defnyddio ynghyd â chrynodeb o arian wrth gefn na ellir eu defnyddio.

Mae **Cronfeydd Wrth gefn na ellir eu defnyddio** mewn gwirionedd yn gronfeydd a grëwyd ar gyfer addasiadau technegol ac nid ydynt ar gael i'r Cyngor eu gwario. Er enghraifft, roedd y Gronfa Ailbrisio yn £38.174m ar 31 Mawrth 2014. Fodd bynnag, mae hyn yn cynnwys enillion 'papur' o gynnydd yng ngwerth ei Asedau o ran Cyfarpar, Offer, Eiddo ac Asedau Anniriaethol. Ni fyddai arian ond ar gael i'w ddefnyddio ar adeg gwerthu'r asedau hyn.

Mae **Cronfeydd Wrth gefn Defnyddiadwy** yn arian y gall y Cyngor ei wario. Mae rhai cronfeydd wrth gefn wedi cael eu clustnodi ar gyfer pwrpas penodol ac ni fedrir ond eu gwario i'r pwrpas hwnnw. Er enghraifft, ni fedrir ond defnyddio cronfeydd wrth gefn yr Ysgolion gan yr ysgolion ac ni fedrir ond defnyddio'r Cyfrif Refeniw Tai ar dai cyngor.

Mae **Cronfeydd Wrth gefn Defnyddiadwy** yn cynnwys Cronfa'r Cyngor a Chronfa Wrth Gefn y CRT, Cronfeydd wrth gefn Clustnodedig a'r Gronfa Wrth Gefn ar gyfer Derbyniadau Cyfalaf.

Dylid nodi mai ciplun yn unig yw hwn o'r balansau ar 31 Mawrth ac nad yw'r cyfan o'r balansau hyn 'ar gael' i'w gwario. Er enghraifft, efallai y bydd gwasanaethau wedi cynllunio i wario rhywfaint o'u harian wrth gefn clustnodedig fel rhan o gynlluniau cyllidebol y flwyddyn gyfredol (neu'r flwyddyn/blynyddoedd i ddod).

Mae'r Datganiad hefyd yn cynnwys yr addasiadau sy'n angenrheidiol i sicrhau fod yr hyn a godir yn erbyn Cronfa'r Cyngor yn cael ei gyfyngu i'r cyfanswm a ganiateir yn ôl y gyfraith i gael ei godi yn erbyn y Dreth Gyngor. Delir â'r mater yma mewn fwy o fanylder isod.

Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (CIES – tudalen 16)

Dengys y datganiad hwn gostau cyfrifo yn y flwyddyn o ddarparu gwasanaethau'r Cyngor yn unol â safonau cyfrifo, yn hytrach na'r symiau a gyllidir o'r trethiant. Mae'n ofynnol dan safonau cyfrifo fod costau penodol, e.e. dibrisiant (dros £10.645m yn 2013/14) yn cael eu codi i wasanaethau, ond achos nad yw hyn yn gost 'wirioneddol', h.y. nid yw arian yn newid dwylo mewn gwirionedd, nid yw rheoliadau statudol yn caniatáu iddo gael ei godi yn erbyn Cronfa'r Cyngor. Felly, er ei fod yn ffurfio rhan o'r diffyg net ar wasanaethau yr adroddwyd arno, mae'n cael ei symud allan o'r hyn a godir yn erbyn trethiant gan yr addasiadau a ddangosir yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn (gweler uchod). Dangosir restr llawn o'r holl addasiadau o'r fath yn Nodyn 7 ar tudalen 44.

Gall y ffigyrau technegol hyn gael effaith reit ddramatig ar falans llinell waelod y CIES. Er enghraifft, mae tâl ail-fesur am y rhwymedigaeth net diffinedig o £17.624m yn 2013/14, (nodyn 41 tudalen 75-81), sy'n gwneud i fyny y rhan fwyaf o'r diffyg cyffredinol a ddangosir o £24.116m ar dudalen 16. Caiff y sefyllfa o ran treth net ei dangos yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Arian Wrth Gefn. Dengys hyn warged net o £28k yng Nghronfa'r Cyngor.

Mantolen (tudalen 17)

Mae'r Fantolen ar gyfer y Cyngor yn dangos gwerth asedau a rhwymedigaethau'r Cyngor fel ar 31/03/14. Mae asedau net yr Awdurdod (asedau llai rhwymedigaethau) yn cyd-fynd â'r Cronfeydd wrth Gefn sy'n cael eu dal gan yr Awdurdod. Caiff y rhain eu rhannu'n gronfeydd wrth gefn y mae modd eu defnyddio (gydag amodau) a chronfeydd wrth gefn na ellir eu defnyddio sydd, yn bennaf, yn addasiadau technegol.

Datganiad Llif Arian (tudalen 18)

Dengys y Datganiad Llif Arian newidiadau mewn Arian Parod a Chyfwertoedd Arian yr Awdurdod yn ystod y flwyddyn. Dengys y datganiad sut mae'r Awdurdod yn cynhyrchu a defnyddio Arian Parod a Chyfwertoedd Arian trwy ddsbarthu llif arian i'r 3 maes isod:-

Llif arian net o weithgareddau gweithredu – fe'u cyllidir trwy incwm grant a threthiant neu gan dderbynyddion y gwasanaethau a ddarperir gan yr Awdurdod.

Llif arian net o weithgareddau buddsoddi - cynrychioli'r graddau mae'r llif arian wedi eu gwneud o'r adnoddau y bwriedir eu defnyddio i gyfrannu tuag at ddarpariad gwasanaeth y Cyngor yn y dyfodol.

Llif arian net o weithgareddau cyllido – maent yn ddefnyddiol i ragweld yr hawl sydd gan ddarparwyr cyfalaf ar lif arian yr Awdurdod yn y dyfodol, e.e. benthyciadau.

Nodiadau i'r Cyfrifon yn cynnwys Nodyn 1, Polisiâu Cyfrifo (tudalennau 19 - 37)

Mae'r nodiadau i hwyluso dealltwriaeth defnyddiwr y cyfrifon. Yn gyffredinol, gosodir allan yn y nodiadau beth mae'r cyfrifon yn fesur ac o ble y mae'n deillio. Yn ogystal, mae'n bwynt cychwyn arferol o ddarllen y prif ddatganiadau. Petai rhif nad ydych yn ei ddeall, yna gobeithio y cewch fwy o wybodaeth drwy gyfeirio i'r nodyn cysylltiedig fel y manylir yn y prif ddatganiad.

Datganiad Ariannol Atodol Cyfrif Refeniw Tai (tudalennau 92 – 95)

Penderfyniadau Beirniadol ac Ansicrwydd Amcangyfrif (nodyn 4 tudalennau 40 – 41)

Yn aml mae defnyddwyr cyfrifon yn pryderu am eu cywirdeb. Fel arfer, mae'r prawf o hyn yn cael ei adlewyrchu yng nghanlyniadau'r archwiliad allanol anibynnol a gychwynodd, eleni, ar 2 Gorffennaf. Mae'n ofynnol dan statud i gyflwyno canlyniadau'r archwiliad allanol yma i'r Pwyllgor Archwilio ac i gyflwyno'r Cyfrifon Terfynol i'w cymeradwyo erbyn 30 Medi.

Mae nodiadau penodol i'r cyfrifon sydd i fod i egluro'n well neu grynhoi'r penderfyniadau beirniadol ac ansicrwydd amcangyfrif pan ddarparwyd y cyfrifon, fel y dangosir yn Nodiadau 3 a 4, ac fe'u hatgynhychir yn Atodiadau C a CH o'r adroddiad yma.

Gwahoddir y Pwyllgor i ystyried yr elfennau yma o'r Datganiad Cyfrifon i baratoi ar gyfer y cyflwyniad ffurfiol o'r cyfrifon archwiliedig ym Medi. Yn ogystal, mae wedi dod yn arferiad i ddarparu gweithdy i aelodau'r Pwyllgor gael paratoi. Croesawn farn yr Aelodau ar y trefniadau ar gyfer eleni.

CRONFEYDD WRTH GEFN CLUSTNODEDIG

Mae nifer o gronfeydd wrth gefn a ddangosir yn y Datganiad Cyfrifon sydd wedi eu neilltuo ar gyfer pwrpas penodol – gelwir y rhain yn gronfeydd wrth gefn clustnodedig. Dangosir yn Atodiad D y symiau a ddelir ym mhob un yn ogystal â'r trosglwyddiadau blwyddyn ar ôl blwyddyn. Gweler isod ddisgrifiad byr o pob un ynghyd â'i bwrpas :-

Gwariant Cyfalaf – i ariannu gwariant cyfalaf mewn blynyddoedd i ddod. Crëwyd hwn i sicrhau bod gwariant cyfalaf ymrwymedig, yn cynnwys gwariant sydd wedi llithro o flynyddoedd blaenorol, yn cael ei gyllido'n llawn.

Cronfeydd wrth Gefn Gwasanaethau - dan Reolau Gweithdrefnau Ariannol y Cyngor mae gô-a thanwariant yn cael ei gario mlaen fel cronfeydd wrth gefn clustnodedig i'r lefel a osodir gan y Pwyllgor Gwaith.

Cronfeydd wrth Gefn Gwasanaethau Cyfyngedig – cyllidebau clustnodedig o fewn meysydd gwasanaeth sy'n parhau heb eu gwario ar ddiwedd y flwyddyn.

Tâl Cyfartal, Statws Sengl ac Arfarnu Swyddi - o ganlyniad i'r cytundeb 'Statws Sengl', mae'n ofynnol ar yr Awdurdod, fel y rhan fwyaf o awdurdodau lleol eraill, gyflwyno system gyflog a graddau newydd i ddod i rym o 1 Ebrill 2007. Mae'r graddau y bydd hyn yn cynnwys rhwymedigaeth i ôl-gyflog yn ansicr. Mae trafodaethau'n mynd yn eu blaenau ar strwythur cyflog a graddau diwygiedig. Gosodwyd swm o'r neilltuo yn y Gronfa wrth Gefn Arfarnu Swyddi tuag at gost gyffredinol yr ymarfer, yn cynnwys costau gweinyddol, cost graddfeydd cyflog newydd, unrhyw ddiogelwch cyflog ac unrhyw ôl gyflog. Er na ellir amcangyfrif elfennau unigol gydag unrhyw radd o sicrwydd, barn y Cyngor yw bod y symiau a osodwyd o'r neilltuo'n ddigonol.

Ailgylchu - arbedion costau tirlenwi a grëwyd trwy ddargyfeirio gwastraff i ailgylchu. Bydd y gronfa wrth gefn yn cael ei defnyddio tuag at fentrau ailgylchu.

Cronfa wrth Gefn Rheoli Perfformiad – symiau a glustnodwyd tuag ar fesurau gwella perfformiad o'r Grant Cytundeb Canlyniad.

Cronfa Wrth Gefn Cyweiriadau Sylwedol – symiau wedi'i neulltuo o falansau CRT i gyllido gwariant cyfalaf a'r dai cyngor.

Cronfa Yswiriant - mae'r Cyngor yn rhedeg cyfrif yswiriant mewnol sy'n talu am golledion hunan yswiriedig ac sy'n derbyn 'premiymau' o gyfrifon gwasanaeth. Darperir ar gyfer y colledion y gwyddys amdanynt ar ddiwedd y flwyddyn. Y gronfa wrth gefn hon yw'r gwarged ar y cyfrif yswiriant mewnol ynghyd â llog ar falansau, a bwriedir iddi gynnwys hawliadau yr aethpwyd iddynt ond nad adroddwyd arnynt.

Eraill – mae'r balans hwn yn cynnwys cyfuno balansau 7 o gronfeydd wrth gefn unigol, sydd, bob un ohonynt, yn dal balansau o lai na £0.5m, ac nad ydynt, fe ystyrir, yn symiau sylwedol.

DARPARIAETHAU

Darpariaethau yw symiau o arian a roddwyd o'r neilltu ar gyfer digwyddiadau hysbys a thebygol, h.y. mae'r tebygrwydd iddynt ddigwydd yn uchel. Dangosir yn Atodiad B y symiau a delir ym mhob un ynghyd â'r trosglwyddiadau blwyddyn ar ôl blwyddyn. Dangosir isod disgrifiad byr o bob un ynghyd â'i pwrpas :-

Darpariaeth Hawliadau Yswiriant

Mae didyniadau ym mholisïau yswiriant allanol y Cyngor, sy'n golygu bod y Cyngor ei hun yn talu rhan gyntaf unrhyw golled neu hawliad dan y polisïau hyn ac yn cael ei ddiogelu trwy ddull cyfyngiad-colled. Nid oes yswiriant allanol ar gyfer eiddo cyffredinol ac addysg y Cyngor i'r peryglon canlynol:- dŵr sydd yn dianc o danc neu beipen, llifogydd, trawiad, lladrad, difrod damweiniol, ymsuddiad, ymchwyddiad tir, tirlithriad. Ar wahân i ladrad a difrod damweiniol, mae colledion o ganlyniad i'r peryglon hyn fel arfer yn cael eu cyllido o'r gronfa yswiriant wrth gefn. Y balans ar y ddarpariaeth yswiriant yw'r rhwymedigaeth debygol ar gyfer yr elfen wedi ei hyswiro'n fewnol o'r hawliadau sy'n hysbys ond nad ydynt wedi eu setlo ar ddiwedd y flwyddyn.

Safle Gwastraff Penhesgyn

Darpariaeth ar gyfer ôl-ofal a gwaith adfer ar y rhannau o'r safle yr arferid ei ddefnyddio ar gyfer tirlenwi. Darparwyd darpariaeth ychwanegol ar gyfer gwaith y dyfodol sy'n hysbys ar ail-lunio y prif gwlfert cwrs dŵr o fewn y safle.

Buddiannau Terfynu

Darpariaeth ar gyfer rhwymedigaethau hysbys i'r dyfodol sy'n deillio o leihad mewn staff ar ôl ailstrwythuro.

Municipal Mutual Insurance (MMI)

Yn Ionawr 1994, sefydlodd yswirwyr yr awdurdodau a ragflaenodd y Cyngor, Municipal Mutual Insurance (MMI), gynllun trefnu gyda'i gredydwy. Hysbyswyd y Cyngor ar 13 Tachwedd 2012 nad oedd y cynllun trefnu a sbardunwyd fel 'solvent run off' yn ddisgwyliedig bellach. Amcangyfrifir bod y rhwymedigaethau cyfredol yn 15% o'r hawliadau a dalwyd ar ran y Cyngor ers Ionawr 1994, sy'n cyfateb i £0.17m. Mae'r Cyngor yn awr yn gwneud darpariaeth ar gyfer y swm hwn ac fe delir amdano yn y lle cyntaf o'r gronfa yswiriant er mwyn sicrhau ei fod yn cwrdd â'i gyfrifoldebau dan y Cynllun Trefnu.

ARGYMHELLION

- Fod Aelodau yn ystyried yr eitemau allweddol a amlinellir uchod; a
- Bod Aelodau yn cadarnhau pa ddarpariaeth pellach sydd ei angen o flaen llaw cyn cyfarfod o'r Pwyllgor hwn ym mis Medi.

RHAGYMDRODD EGLURHAOL**1. RHAGARWEINIAD**

Mae'r tudalennau a ganlyn yn cynnwys y Datganiad Cyfrifon ar gyfer Cyngor Sir Ynys Môn am y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2014.

Mae'n rhaid i'r Cyngor baratoi a chyhoeddi Datganiad Cyfrifon bob blwyddyn er mwyn rhoi gwybodaeth glir am sefyllfa ariannol y Cyngor i etholwyr, trethdalwyr lleol, Aelodau o'r Cyngor, gweithwyr a phartïon eraill sydd â diddordeb.

Y nod yw darparu gwybodaeth ynghylch:-

- Costau'r gwasanaethau a ddarparwyd yn 2013/14;
- O ble y daeth yr arian;
- Yr hyn yr ydym yn berchen arno a'n dyledion ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

Pwrpas y rhagair hwn yw egluro sefyllfa ariannol y Cyngor, gan gynnwys y prif ddylanwadau sy'n cael effaith ar y cyfrifon, a chynorthwyo i ddehongli'r datganiadau cyfrifo.

Yn y rhagair hwn byddwn yn:-

- Nodi beth yw'r gwahanol elfennau yn y cyfrifon a beth mae'r gwahanol rannau o'r datganiad yn ei ddweud wrthy.
- Crynodeb o berfformiad ariannol y Cyngor yn ystod 2013/14;
- Eglurhad ar y prif ffactorau allanol sydd wedi dylanwadu ar y wybodaeth sydd yng nghyfrifon 2013/14;
- Crynodeb o'r wybodaeth allweddol yn y cyfrifon, ynghyd ag eglurhad ar y rhesymau dros unrhyw newidiadau sylweddol o flwyddyn i flwyddyn.

Mae Datganiad Cyfrifon 2013/14 wedi cael ei baratoi gan ddefnyddio'r arferion cyfrifo gorau a bennwyd gan Y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth(CIPFA). Mae'r rhagair yn cynnig canllawiau dealladwy ar y materion pwysicaf yr adroddir arnynt yn y Cyfrifon ynghyd â throsolwg o sefyllfa ariannol y Cyngor yn gyffredinol.

Mae Cyfrifon Cyngor Sir Ynys Môn am 2013/14 yn cynnwys yr isod:-

- **Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad Cyfrifon** – mae'n nodi cyfrifoldebau'r Cyngor a Swyddog Adran 151 y Cyngor, y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau);
- **Datganiad Llywodraethu Blynyddol** - yn cynnwys y systemau a'r prosesau sy'n galluogi'r Awdurdod i fonitro cyflawniad ei amcanion strategol. Mae hyn yn cynnwys y system reoli fewnol a ddefnyddir i reoli risg. Mae'n amlinellu prif nodweddion y system hon a pha mor effeithiol ydyw (nid yw ar gael yn y cyfnod drafft).
- **Datganiadau Ariannol** – mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys pedwar o ddatganiadau ariannol sylfaenol, sef:-
 - a) **Datganiad o'r Symudiad mewn Arian Wrth Gefn (MIRS)** - sy'n dangos y symudiad yn ystod y flwyddyn yn y gwahanol gronfeydd wrth gefn sydd gan y Cyngor wedi ei ddadansoddi yn ôl arian wrth gefn y gellir ei ddefnyddio ac arian wrth gefn nad yw ar gael i'w ddefnyddio. Mae'r gwarged (neu'r diffyg) ar y llinell darparu gwasanaethau yn dangos cost wirioneddol darparu gwasanaethau'r Cyngor. Ceir mwy o fanylion amdanynt yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae'r rhain yn wahanol i'r symiau statudol a godir ar y balans yn y Gronfa Gyffredinol a'r Cyfrif Refeniw Tai ar gyfer gosod y Dreth Gyngor ac ar gyfer gosod rhenti anheddau. Mae'r Cynnydd/Gostyngiad Net cyn trosglwyddiadau i Gronfeydd Wrth Gefn Clustnodedig yn dangos y sefyllfa cyn unrhyw drosglwyddiadau dewisol i/o Gronfeydd Wrth Gefn Clustnodedig.

- b) Y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (CIES)** – sy'n dangos y gost o ddarparu gwasanaethau yn ystod y flwyddyn gan ddefnyddio arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn hytrach na'r swm fydd yn cael ei gyllido o drethiant a grantiau cyffredinol yn unol â rheoliadau statudol. Mae cynghorau yn codi trethi i dalu am wariant yn unol â rheoliadau; efallai bydd hyn yn wahanol i'r gost cyfrifyddu. Dangoisur y sefyllfa drethol yn Natganiad o'r Symudiad mewn Arian wrth Gefn.
- c) Y Fantolen** - sy'n nodi sefyllfa ariannol y Cyngor ar 31 Mawrth 2014 fel y cafodd ei hadlewyrchu yn lefel y balansau a'r arian wrth gefn sydd ar gael i'r Cyngor ynghyd â lefel yr asedau a'r ymrwymadau a ddelir gan y Cyngor.
- ch) Datganiad Llif Arian** – sy'n crynhoi'r llif arian i mewn ac allan yn ystod y flwyddyn, yn codi o drafodion gyda thrydydd bartïon i ddibenion refeniw a chyfalaf.
- d) Y Cyfrif Refeniw Tai** yw cofnod o wariant refeniw ac incwm sy'n ymwneud â stoc dai'r Cyngor. Ei brif bwrpas yw sicrhau bod gwariant ar reoli tenantiaethau a chynnal anheddau yn cael ei gydbwyso gan y rhenti a godir ar denantiaid. Mae Cyfrif Refeniw Tai y Cyngor yn gwbl ar wahân i Gronfa Gyffredinol y Cyngor.
- dd) Nodiadau ar y Datganiadau Ariannol** – y bwriedir iddynt egluro'r ffigyrau allweddol a ddangosir yn y datganiadau ariannol. Mae'r nodiadau'n cynnwys y Datganiad ar Bolisiau Cyfrifon sy'n cefnogi ac yn egluro sail y ffigyrau yn y Cyfrifon ac yn nodi'r polisiau cyfrifo pwysicaf a'r technegau amcangyfrifo a ddefnyddir i baratoi'r Cyfrifon.

2. FFRAMWAITH STATUDOL

Yn unol â Rheoliad 7 Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2005 (OS 2005/368 (W.34), fel y cafodd ei ddiwygio, rhaid i awdurdodau lleol yng Nghymru baratoi Datganiad Cyfrifon yn unol â'r arferion priodol.

Yn bennaf, mae'r arferion yn cynnwys Côd Ymarfer Cyfrifo Llywodraeth Leol yn y Deyrnas Unedig 2013/14 a'r Côt Ymarfer Adroddiadau Gwasanaeth 2013/14 a gyhoeddwyd gan CIPFA, a gefnogir gan Safonau Adroddiadau Ariannol Rhyngwladol (IFRS).

3. NEWIDIADAU YN Y DRINIAETH GYFRIFO

Nid oedd angen gwneud unrhyw newidiadau i'r driniaeth gyfrifo yn 2013/14 ac, o'r herwydd, ni wnaed unrhyw newidiadau i'r polisiau cyfrifo sy'n cael eu defnyddio yn y Cyngor.

4. CRYNODEB Y FLWYDDYN

Mae'r Cyngor yn gwario arian mewn dwy ffordd: refeniw a chyfalaf. Mae gwariant refeniw yn digwydd ar eitemau sy'n cael eu defnyddio o fewn blwyddyn ac mae'n cael ei dalu o'r Dreth Gyngor, grantiau gan y Llywodraeth, rhenti ac incwm arall. Mae gwariant cyfalaf fel arfer yn ymwneud â gwariant a fydd yn rhoi budd i'r Cyngor am gyfnod o fwy na blwyddyn. Mae gwariant cyfalaf yn cael ei gyllido'n bennaf o dderbyniadau cyfalaf, grantiau a chyfraniadau cyfalaf, neu trwy fenthyca.

- 5. Mae'r Cyngor yn darparu adroddiadau chwarterol ar wariant refeniw ar gyfer yr UDA ac Aelodau Portffolio. Mae'r Pwyllgor Gwaith yn rhoi sylw i adroddiadau ar y sefyllfa ariannol a'r perfformiad ariannol bob chwarter.

6. GWARIANT AC INCWM REFENIW 2013/14

Beth yw Gwariant ac Incwm Refeniw?

Cyn dechrau blwyddyn ariannol, mae'r Cyngor yn paratoi ei gyllideb refeniw flynyddol sy'n adlewyrchu'r gwariant a'r incwm y disgwylir y bydd eu hangen yn ystod y flwyddyn i ddarparu gwasanaethau. Mae gwariant yn ymwneud â chostau rhedeg fel cyflogau gweithwyr a gorbenion, costau cynnal a chadw, costau ynni, trethi a chostau eraill sy'n gysylltiedig ag adeiladau'r Cyngor, costau rhedeg ei gerbydau a chost cyflenwadau a gwasanaethau i gefnogi adrannau'r Cyngor. Mae incwm yn ymwneud ag arian a dderbynnir yn sgil gwerthu nwyddau ac arian a ddaw i mewn o ffioedd a thaliadau gan bobl sy'n defnyddio gwasanaethau'r Cyngor, ynghyd â grantiau a chyfraniadau gan Lywodraeth Cymru a chyrrff allanol eraill.

Y swm yr oeddem yn bwriadu ei wario a'r hyn wariwyd mewn gwirionedd

Mae'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'r Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn yn dangos ein perfformiad ariannol a'r gwariant net a godir yn erbyn y Dreth Gyngor. Cytunodd y Cyngor ar y gyllideb gwariant ar gyfer 2013/14 ym mis Chwefror 2013. Mae'r gyllideb hon wedi ei diweddarau yn ystod y flwyddyn i adlewyrchu arian ychwanegol a ddaeth ar gael ac ailbroffilio cyllidebau i mewn i 2013/14 a arweiniodd at gyllideb derfynol o £129m.

Cyllidwyd hwn gan y Grant Cefnogi Refeniw a gafodd y Cyngor gan Lywodraeth Cymru, sef £78.203m, ynghyd â derbyniadau o £22.025m o'r Gronfa Genedlaethol ar gyfer Trethi Annomestig a derbyniadau o £30.212m yn sgil y Dreth Gyngor.

a) Gwasanaethau Cronfa'r Cyngor

Yn ei gyfarfod ar 10 Mehefin 2014 derbyniodd Pwyllgor Gwaith y Cyngor adroddiad alldro dros dro yn dangos tanwariant net o £846k yn erbyn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor. Mae'r sefyllfa alldro diwygiedig yn dangos tanwariant net o £1.217m erbyn hyn.

Yn gyffredinol mae'r tanwariant wedi digwydd oherwydd:-

- Cyfyngiadau cyffredinol ar wariant gan wasanaethau mewn ymateb i'r sefyllfa ariannol a ragwelwyd yn y Cyngor:-

Fodd bynnag, bu cyfres o amrywiadau sylweddol yng nghyllidebau ar draws pob maes gwasanaeth ac mae'r manylion i'w gweld yn y paragraffau a ganlyn:-

Addysg Gydol Oes

- Addysg Ganolog
Tanwariant net o £118k. Mae yna nifer o feysydd sydd wedi gorwario o fewn y gwasanaeth tra bod eraill wedi tanwario. Gellir crynhoi'r symiau sylweddol fel a ganlyn:-
- Cludiant Disgyblion
Roedd gorwariant o £177k yn y gyllideb ar gyfer cludo disgyblion i ysgolion a cholegau. Roedd hyn yn cynnwys yr holl sectorau h.y. Ysgolion Cynradd, Ysgolion Uwchradd, Ysgolion Arbennig yn ogystal â sefydliadau Addysg Bellach.
- Prydau Ysgol Cyfun
Gorwariant o £172k i'w briodoli'n rhannol i niferoedd uwch yn cymryd prydau ysgol am ddim a'r ffaith bod incwm o brydau ysgol yn yr ysgolion cynradd heb gyrraedd y targed yn y gyllideb.
- Gweinyddu Addysg Ganolog
Gorwariant o £126k yn y gyllideb hon. Mae'r gorwariant hwn ar draws nifer o feysydd gwasanaeth gan gynnwys cyflenwadau a gwasanaethau. Fodd bynnag, mae tanwariant ar gostau ynni a chanlyniadau gwell nag a ragamcanwyd ar gyfer incwm/cyfraniadau wedi gwrthbwysu'r gorwariant hwn yn rhannol.

- Cynnal
Gorwariant o £135k - yn bennaf oherwydd costau nad oedd darpariaeth gyllidebol ar eu cyfer ar gyfer cytundeb lefel gwasanaeth gyda Cynnal - roedd y gwasanaeth yn cynnwys cymorth TG, cymorth Cwricwlwm a rheoli gweinyddiaeth.
- Costau Canolog Eraill
Tanwariant o £92k yn y gyllideb ar gyfer rheoli perfformiad a hynny'n rhannol oherwydd tanwariant ar gostau contractau. Roedd tanwariant hefyd o £96k yn y gyllideb ar gyfer addysgu cartref a salwch, a hynny'n bennaf oherwydd tanwariant ar gostau staffio. Roedd hefyd tanwariant llai o £24k ar Blas am Oes.

Gwasanaethau Cymunedol

Gofal Cymdeithasol

Roedd y sefyllfa alldro cyffredinol gyda Gofal Cymdeithasol yn dangos gorwariant net o £180k. Y prif amrywiadau ar gyfer gofal cymdeithasol yw'r rhai a ganlyn (nid yw hyn yn cynnwys yr uned ddarparu):-

- Gwasanaethau ar gyfer yr Henoed
Mae'r maes hwn yn dangos tanwariant o £230k. Mae £84k o'r ffigur hwn oherwydd swyddi gweigion yn y Gwasanaeth. Fodd bynnag, mae'r Gwasanaeth hefyd yn gweld gostyngiad mewn gwariant o ganlyniad i strategaeth i symud i ffwrdd o ofal preswyl i ofal yn y cartref.
- Anabledd Dysgu
Mae'r maes hwn yn dangos tanwariant o £142k. Mae hyn yn bennaf o ganlyniad i alw na chafodd ei ragweld am leoliadau i oedolion mewn gofal preswyl.
- Anabledd Corfforol
Mae'r rhain yn dangos tanwariant o £90k yn y gwasanaeth. Mae hyn yn bennaf o ganlyniad i feini prawf cymhwyster tynnach ar gyfer addasiadau yn y cartref.
- Iechyd Meddwl
Mae'n dangos gorwariant o £275k ac mae'n gyfuniad o faterion sy'n ymwneud â phwysau ar y gyllideb mewn perthynas â gofal preswyl.
- Gwasanaeth Plant a Phobl Ifanc
Mae'r Gwasanaeth hwn yn dangos tanwariant net o £216k ac mae'n cynnwys tanwariant o £99k o ran Cymorth i Deuluoedd. Yn yr un modd, mae tanwariant o £73k yn y gyllideb ar gyfer Plant gydag Anabledd. Fodd bynnag, mae gorwariannau mewn rhannau eraill o'r gyllideb; mae hyn yn cynnwys gorwariant o £32k ar gostau cyfreithiol a £106k ar leoliadau all-sirol.

Costau Tai nad ydynt yn gysylltiedig â'r CRT

Mae'r Gwasanaeth hwn yn dangos tanwariant net o £248k. Gwnaed darpariaeth ychwanegol o £53k o fewn y Gwasanaeth ar gyfer dyledion drwg mewn perthynas â Phrydlesu Sector Preifat. Mae'r Gwasanaeth hefyd yn dangos enillion o £256k mewn perthynas ag arian grant a ryddhawyd o gronfeydd grantiau wrth gefn. (Ar ôl cymryd yr addasiadau ar gyfer dyledion drwg a'r gronfa grantiau wrth gefn mae'r tanwariant net yn £45k).

Hamdden a Diwylliant

Bu tanwariant o £138k yn y Gwasanaethau Diwylliant. Y prif amrywiadau oedd y rhai a ganlyn:-

- Costau rhedeg ychwanegol yn yr archifdy newydd wedi arwain at orwariant o £25k. Roedd tanwariant o £15k yn y safleoedd treftadaeth oherwydd gwell perfformiad yn Ynys Lawd. Roedd yr incwm a gafwyd o ffioedd mynediad £21k yn uwch na'r gyllideb ond roedd costau rhedeg ychwanegol o £6k yn gwrthbwysu'n rhannol y perfformiad gwell na'r disgwyl o ran incwm.

- Tanwariant o £5k ar amgueddfeydd ac orielau. Bu gorwariant o £35k yn Oriol Ynys Môn oherwydd incwm llai na'r disgwyl, ond roedd tanwariant o £10k yng Ngharchar a Llys Biwmares. Roedd tanwariant pellach o £32k yn y gyllideb ar gyfer gweinyddu amgueddfeydd.
- Roedd tanwariant o £90k ar y Gwasanaeth Llyfrgelloedd yn bennaf oherwydd arbedion yn sgil swyddi gweigion, sef £60k. Roedd tanwariannau eraill ar gostau cludo a chyflenwadau a gwasanaethau, sef cyfanswm o £30k.

Roedd y Gwasanaethau Hamdden yn dangos tanwariant cyffredinol o £142k. Y prif amrywiadau oedd y rheini a ganlyn:-

- Gorwariant o £23k ar Wasanaethau Cyfleusterau Parciau ac Awyr Agored. Mae hyn yn dilyn penderfyniad y Cyngor i dynnu allan yn llwyr o ddarparu'r gwasanaeth o Ebrill 2012 ymlaen.
- Mae tanwariant o £158k yn y gyllideb ar gyfer chwaraeon dan do ac adloniant. Mae'r incwm a gynhyrchwyd yn sylweddol uwch na'r gyllideb, sef £120k. Bu tanwariant o £33k hefyd ar gyllidebau fydd yn ymwneud ag adeiladau. Mae'r patrwm hanesyddol o orwario ar y cwrs golff wedi parhau, sef gorwariant o £44k.

Datblygu Cynaliadwy

Priffyrdd a Thrafnidiaeth

Mae'r Gwasanaeth yn dangos gorwariant net o £191k. Y prif amrywiadau yw'r rheini a ganlyn:-

- Cyllideb Gweithiau (Traffig, Goleuadau a Gwaith Cynnal)
Gorwariant cyfun o £198k. Y rheswm pennaf am y gorwariant hwn oedd yr angen i ymateb i waith brys ychwanegol dros gyfnod y gaef.
- Theolaeth Rheoli Datblygu
Rheolaeth Tanwariant o £82k. Roedd hyn wedi digwydd yn bennaf oherwydd methiant i ddenu'r incwm a ragwelwyd.
- Aral
Tanwariant o £24k ar batrolau croesi plant ysgol. Roedd hyn wedi digwydd yn bennaf oherwydd bod nifer o swyddi croesi plant ysgol wedi bod yn wag yn ystod y flwyddyn. Roedd yr incwm o'r meysydd parcio yn £36k yn llai na'r gyllideb. Roedd hynny oherwydd cyfuniad o wariant llai ar daliadau contract ac incwm ychwanegol y tu hwnt i'r gyllideb.

Rheoli Gwastraff

Roedd y cyfanswm tanwariant yn £265k. Y prif eitemau oedd gwelliannau o ran y trefniadau Rheoli Nwy yng nghanolfan Penhesgyn (£159k), a llai o wastraff yn mynd i safleoedd tirlenwi a arweiniodd at arbedion o £60k.

Cynllunio

Y cyfanswm gorwariant oedd £211k. Y prif eitemau oedd:-

- Roedd costau cyfreithiol ac ymgynghoriaeth £165k yn uwch na'r gyllideb oherwydd anghydfod ynghylch penderfyniadau'r Pwyllgor Cynllunio. Roedd y cydweithio gyda Chyngor Gwynedd ar gyfer yr Uned Polisi yn £23k yn uwch na'r gyllideb. Roedd datblygiadau Ynys Ynni £46k yn uwch na'r gyllideb oherwydd gwariant ychwanegol ar gyfrifiaduron.

Dirprwy Brif Weithredwr

- TGCh
Tanwariant o £167k yn y gwasanaeth hwn. Roedd y rhan fwyaf o'r tanwariant yn ymwneud â'r gyllideb ar gyfer staff a oedd wedi tanwario oherwydd swyddi gweigion.

- Cyfreithiol a Gweinyddol
Roedd tanwariant o £174k yn y Gwasanaeth hwn o ganlyniad i gyfuniad o elfennau gwasanaeth gwahanol o fewn y gyllideb. Mae tanwariant o £42k yn y Gwasanaethau Pwyllgorau. Mae tanwariant yn y Gwasanaethau Cyfreithiol ar gostau staffio oherwydd bod swydd Cyfreithiwr yn wag. Mae'r tanwariant mewn costau staffio, ar ôl cymryd costau asiantaeth a'r CLG i ystyriaeth, yn £44k.

Cyfrif Refeniw Tai

Mae'r Cyfrif Refeniw Tai (CRT) yn nodi costau ac incwm mewn perthynas â stoc y Cyngor o dai. Yn 2013/14 llwyddodd y cyfrif i gyllido'r holl wariant gweithredol a gwneud cyfraniadau cyfalaf o £2m tuag at gynnal ac uwchraddio'r stoc yn y tymor hir. Roedd gwarged o £499k yn y gyllideb CRT ar gyfer y flwyddyn gyda gwarged alldro o £1.42m. Y prif resymau am hynny oedd:-

- Roedd y galw am gyfraniadau refeniw gan y rhaglen gyfalaf yn £1.2m yn llai na'r disgwyl;
- Cafwyd canlyniadau da o ran derbyn rhenti ac roedd y perfformiad yn £500k yn well na'r disgwyl.
- Fodd bynnag, roedd £300k o'r costau yn uwch na'r disgwyl a chafwyd toriadau ar weithredu system gyfrifiadurol newydd;
- Roedd gwaith i uwchraddio lifftiau, larymau tân a chostau cyfleusterau carthffosiaeth yn £200k yn uwch na'r gyllideb; ac
- Roedd gwaith trwsio a chynnal a wnaed gydag arian refeniw yn uwch na'r disgwyl.

Fodd bynnag, ar ôl cymryd i ystyriaeth addasiad yr oedd yn rhaid ei wneud yn unol â'r gyfraith a'i gredydu i'r CRT, gwelwyd cynnydd o £1.190m ym malans y CRT gan adael balans o £1.672m. Gellir gweld rhagor o wybodaeth am y CRT yn y Datganiadau Atodol i'r Cyfrifon ar dudalen 93.

Defnyddio arian refeniw wrth gefn a balansau

Cronfa'r Cyngor

Gwelwyd cynnydd o £0.27k yn y balans yng Nghronfa'r Cyngor ar 31 Mawrth 2014, sef o £5,910 i £5.938m. Gellir gweld y symudiadau yng Nghronfa'r Cyngor yn ystod y flwyddyn yn y Datganiad ar Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn ar dudalen 15.

Cronfeydd Wrth Gefn a Clustnodedig

Ar 1 Ebrill 2013, roedd gan y Cyngor £16.627m mewn cronfeydd wrth gefn clustnodedig. Symudwyd £221k o arian yn ystod y flwyddyn a arweiniodd at ostyngiad yn y balansau sydd bellach yn £16.406m (gweler Nodyn 8 - tudalen 46).

Balansau Ysgol

Mae cronfeydd wrth gefn ar gyfer ysgolion wedi eu cyfyngu i'r defnydd a gymeradwywyd gan yr ysgolion unigol ac mae'r sefyllfa yn amrywio o ysgol i ysgol. Roedd gan saith ysgol ddifffyg yn eu cyllidebau ar ddiwedd y flwyddyn ariannol (10 ar ddiwedd y flwyddyn ariannol gynt) ac mae nifer o ysgolion eraill yn rhagweld diffygion yn eu cyllidebau i'r dyfodol.

Yn ystod y flwyddyn, roedd gwariant net gan ysgolion wedi disgyn, gan arwain at £0.334m ychwanegol yn y cronfeydd wrth gefn sy'n gwneud cyfanswm o £1.518m ar 31 Mawrth 2014 (£1.184m ar 31 Mawrth 2013). Mae manylion am werth y cronfeydd wrth gefn fesul ysgol i'w gweld yn Nodyn 9 i'r Cyfrifon ar dudalen 47.

GWARIANT CYFALAF 2013/14

Beth yw Gwariant Cyfalaf?

Mae gwariant cyfalaf yn golygu cost darparu neu wella asedau neu wariant arall lle mae'r manteision yn parhau y tu draw i'r flwyddyn ariannol dan sylw.

Yr hyn yr oeddem wedi bwriadu ei wario

Cymeradwyodd y Cyngor raglen gyfalaf o £28.8m ar gyfer 2013/14. Er nad oedd unrhyw brosiectau mawr wedi cychwyn yn ystod y flwyddyn, fe gwblhawyd dau brosiect mawr. Y cyntaf oedd cwblhau'r gwaith gwella yn safle Penhesgyn a'r ail oedd adeiladu ysgol arbennig newydd, sef Canolfan Addysg y Bont.

Yr hyn a wariwyd gennym mewn gwirionedd

Rhoddodd y Pwyllgor Gwaith sylw i adroddiad ar yr alldro cyfalaf yn ei gyfarfod ar 9 Mehefin 2014, a oedd yn dangos bod y Cyngor mewn gwirionedd wedi gwario £24.1m ar brosiectau cyfalaf yn 2013/14.

Nodir isod fanylion y gwariant yn erbyn cyllidebau prosiect unigol:-

Prosiect	Cyllideb ar gyfer 2013/14 £000	Gwariant Gwirioneddol yn 2013/14 £000	Amrywiad yn y Flwyddyn £000
Tai			
Tai Cyngor	4,948	3,169	(1,779)
Grantiau Preifat	2,721	1,573	(1,148)
Tai Fforddiadwy	513	120	(393)
Addysg			
Ysgol y Bont	6,368	6,707	339
Ysgolion 21ain ganrif – Caergybi	587	10	(577)
Dechrau'n Deg	535	527	(8)
Dysgu yn y Gymru Ddigidol	590	614	24
Arall	802	603	(199)
Adfywio			
Dat. Econ. – Isadeiledd Strategol	450	235	(215)
Dat. Econ. – Prosiect Amgylchedd yr Arfordir	80	89	9
Dat. Econ. – Arall	1,077	356	(721)
Eiddo – Gwelliannau i Fân-ddaliadau	(1,369)	683	2,052
Eiddo - Arall	1,046	593	(453)
Penhesgyn	6	295	289
Cynllunio – Adfywio (3 tref)	2,000	830	(1,170)
Priffyrdd – Menter Benthycu	1,800	1,785	(15)
Priffyrdd – Grant Consortia Cludiant Rhanbarthol	663	621	(42)
Priffyrdd – Grantiau Llwybrau Diogel mewn Cymunedau	422	438	16
Priffyrdd – Grantiau Eraill	963	585	(378)
Arall			
Tâl Cyfartal 2013/14	3,300	3,300	0
Cynlluniau Adrannol Eraill	1,310	972	(338)
Cyfanswm	28,812	24,105	(4,707)

Roedd cyfanswm y gwariant cyfalaf o £24.1m yn £4.7m yn llai na'r gyllideb a gymeradwywyd ar gyfer y rhaglen gyfalaf. Mae hyn yn is nag alldro y llynedd o £25.4m, fel a ganlyn:-

Bu gostyngiad yn y gwariant blynyddol o ganlyniad i:-

- (i) Llai o weithgarwch ar rai cynlluniau/prosiectau gan gynnwys:- (a) gwaith CRT (£5.5m yn llai nag yn 2012/13) yn bennaf oherwydd cwblhau rhaglen SATC (Safonau Ansawdd Tai Cymru) yn nhrydydd chwarter 2012/13, a (b) mân waith i ysgolion (£0.6m), Penhesgyn (£0.7m), rhaglen i wella mân-ddaliadau (£0.4m), Prosiect Amgylchedd Arfordirol Ynys Môn (£0.4m), cynlluniau eraill (£1.1m).

- (ii) cynlluniau a gwblhawyd yn 2012/13 fel y Gwaith Amgylcheddol a Strydlun a gyllidwyd gan Lywodraeth Cymru (£0.4m), gwaith a gyllidwyd gan Lywodraeth Cymru i uwchraddio canolfannau hamdden (£0.8m yn 2012/13) a chynlluniau eraill (£0.3m).

Gwrthbwysswyd hyn, i raddau, gan wariant ychwanegol o ganlyniad i:-

- (i) eitemau newydd fel hawliadau tâl cyfartal (£3.3m) a grant Dysgu yn y Gymru Ddigidol a gyllidwyd gan Lywodraeth Cymru (£0.6m).
- (ii) mwy o weithgarwch ar brosiectau a chynlluniau fel:- grantiau tai sector preifat (£0.7m), ail-leoli Ysgol y Bont gyda chyllid gan Lywodraeth Cymru (£2.4m), a phrosiectau a chynlluniau eraill (£1.9m).

Cafwyd nifer o orwariannau bychain yn ystod y flwyddyn, gyda'r rhan fwyaf ohonynt yn cael eu cyllido o gyllidebau refeniw'r gwasanaethau. Y ddau gynllun mwyaf sylweddol a aeth y tu hwnt i'r arian oedd wedi ei ddyrannu yn y gyllideb ar eu cyfer oedd cynllun ail-leoli Ysgol y Bont, sef £0.3m yn ychwanegol, a gwaith gwella yn y Ganolfan Ailgylchu Gwastraff Cartref ym Mhenhesgyn, lle gwelwyd gorwariant o £0.3m. Roedd y gorwariant ar ail-leoli Ysgol y Bont wedi digwydd yn bennaf oherwydd cyfnod adeiladu estynedig ac eitemau ychwanegol nad oedd modd eu rhagweld. Roedd y gorwariant yng nghanolfan Penhesgyn yn rhannol oherwydd costau ychwanegol yn y cyfnod dylunio ar gyfer y prosiect, ynghyd â gwaith ychwanegol a gomisiynwyd i wella asedau isadeiledd mewn perthynas â ffyrdd mynediad a pharcio; cafodd y gorwariant ei gyllido o gronfeydd wrth gefn y gwasanaethau.

Adnoddau allanol a gyllidebwyd amdanynt am y flwyddyn

Grantiau Cyfalaf

Hawliwyd y rhan fwyaf o'r grantiau cyfalaf yn llawn.

Derbyniadau Cyfalaf

Cafwyd £928k o dderbyniadau cyfalaf gwirioneddol yr oedd modd eu defnyddio. Amcangyfrifwyd y byddai'r derbyniadau cyfalaf y cyllidebwyd amdanynt yn dod ag arian o £1.6m i mewn. Roedd y diffyg yn bennaf oherwydd methiant i werthu tiroedd CRT fel y rhagwelwyd ond roedd llithriad yn y rhaglen yn gwneud iawn am y diffyg hwn.

Sut y talwyd am y rhaglen gyfalaf

Mae cyllido'r Rhaglen Gyfalaf yn dibynnu ar adnoddau grantiau, derbyniadau cyfalaf a ragwelir ac ar lefel o fenthycy sy'n agos at y lefel a dybiwyd gan Cynulliad Cymru wrth weithio allan y gefnogaeth refeniw.

	Cronfa'r Cyngor £000	Cyfrif Refeniw Tai £000	Cyfanswm £000
Grantiau a Chyfraniadau	10,567	2,600	13,167
Cyfraniadau Refeniw	0	488	488
Derbyniadau Cyfalaf	847	81	928
Benthycy gyda Chefnogaeth	992	0	992
Benthycy Di-gefnogaeth	7,350	0	7,350
Arian Wrth Gefn Clustnodedig	1,180	0	1,180
Cyfanswm y Cyllid	20,936	3,169	24,105
Yr Adnoddau oedd ar gael ar 31 Mawrth 2014			
Cronfa Wrth Gefn ar gyfer Gwariant Cyfalaf	565	0	565
Cronfa Wrth Gefn ar gyfer Gwella Cyfleusterau Hamdden	196	0	196
Benthycy gyda chefnogaeth a ddygwyd ymlaen	4,050	0	4,050
Cyfanswm ar gael	4,811	0	4,811

Roedd gwerth £2.07m (2012/13: £6.8m) o ymrwymadau cyfalaf yn weddill ar ddiwedd y flwyddyn. Mae cronfeydd wrth gefn cyfalaf o £0.56m a chapasiti benthycia cymeradwywyd ac sydd heb ei ddefnyddio o £4.1m wedi cael eu rhoddi o'r neilltu i gwrdd yn rhannol â'r ymrwymadau hyn. Rhagwelir y bydd balans gweddilliol yr ymrwymadau cyfalaf cyfredol a chostau prosiectau newydd sy'n cael eu dwyn ymlaen yn y blynyddoedd i ddod yn cael eu cyllido o grantiau cyfalaf, derbyniadau o werthu asedau a benthyciadau.

Y PRIF DDYLANWADAU AR GYFRIFON 2013/14

Mae yna nifer o ffactorau allanol sydd wedi cael effaith sylweddol ar gyfrifon 2013/14 a sefyllfa ariannol y Cyngor:- effaith yr economi a'r strategaeth fenthycia'r Cyngor ac effaith yr economi ar y diffyg yn y gronfa bensiwn.

STRATEGAETH RHEOLI'R TRYSORLYS

Rhaid i'r Cyngor weithredu cyllideb gytbwys sy'n golygu bod rhaid i'r cyfanswm refeniw yn ystod y flwyddyn ariannol fod yn ddigon i gwrdd â gwariant a bod raid i'r arian a ddaw i mewn fod yn ddigon i gwrdd â'r arian sy'n mynd allan. Rhan allweddol o'r gwaith Rheoli'r Trysorlys yw sicrhau bod y llif arian wedi ei gynllunio'n ddigonol a bod arian ar gael pan fo'i angen.

BENTHYCA

Yn unol â'r Strategaeth Rheoli'r Trysorlys a gymeradwywyd, roedd y Cyngor wedi tanfenthycia (benthycia'n fewnol) erbyn diwedd y flwyddyn, sef sefyllfa a ddechreuodd yn 2011/12. Roedd hynny'n golygu nad oedd yr angen i fenthycia cyfalaf (y Gofyniad Cyllido Cyfalaf) yn cael ei gyllido'n llawn trwy fenthyciad oherwydd defnyddio cronfeydd wrth gefn, balansau a llif arian y Cyngor fel mesur dros dro. Mae'r dull hwn o weithredu'n un doeth oherwydd bod elw ar fuddsoddiadau yn isel a risg gwrthbartion yn uchel. Nid oedd disgwyl chwaith y byddai cyfraddau llog yn codi'n sydyn.

Roedd y Cyngor mewn sefyllfa o danfenthycia erbyn dechrau'r flwyddyn (£10.3m). Yn ystod y flwyddyn, aeddfedodd un benthyciad o £6.5m ac fe gynyddodd angen y Cyngor i fenthycia gan £3.8m a arweiniodd at sefyllfa o danfenthycia o £20.6m erbyn diwedd y flwyddyn. O ganlyniad i barhau i fenthycia'n fewnol, roedd y benthyciadau erbyn diwedd y flwyddyn yn £89.6m (31 Mawrth 2013 : £96.1m) gyda chyfradd gyfartalog o 5.72% (31 Mawrth 2013: 5.53%).

Effaith yr economi ar strategaeth fenthycia'r Cyngor

Mae'r hinsawdd ariannol gyfredol wedi parhau i ddylanwadu ar ymagwedd y Cyngor tuag at ei weithgareddau Rheoli'r Trysorlys. Strategaeth y Cyngor yw defnyddio balansau arian i gyllido gwariant cyfalaf yn hytrach na benthyciadau tymor hir newydd. Mae hyn yn golygu y gellir osgoi cadw gafael ar asedau ariannol (arian a buddsoddiadau) nad oeddent yn cynhyrchu elw sylweddol. Mae gan y Cyngor ddigon o falansau arian i weithredu'n effeithiol a gall gael at arian ychwanegol ar rybudd byr am gost isel iawn os bydd angen.

BUDDSODDIADAU

Gweithredodd y Cyngor o fewn ei Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol yn ystod y flwyddyn. Roedd y buddsoddiadau erbyn diwedd y flwyddyn yn £9.2m (31 Mawrth 2013: £13.5m).

Y FANTOLEN AR 31 MAWRTH 2014

Yn ystod 2013/14, roedd cronfeydd wrth gefn y Cyngor yn £126.604m, sef gostyngiad o £23.857m o gymharu â'r flwyddyn ariannol gynt. Roedd y gostyngiad yn bennaf oherwydd bod cronfeydd wrth gefn ar gyfer arian na ellir ei ddefnyddio wedi disgyn o £125.982m i £101.070m, gyda'r rhan fwyaf o'r symudiad hwnnw yn ymwneud â'r gronfa bensiwn (ymrwymiad) sydd wedi codi £22.725m. Gellir gweld dadansoddiad o falansau'r cronfeydd wrth gefn na ellir eu defnyddio yn nodyn 11 tudalen 48.

Mae'r Fantolen yn dangos cynnydd bychan yn y prisiadau ar gyfer Asedau Tymor Hir, sy'n cyfateb i gynnydd o £1.037m. Yn yr un modd, gwelwyd gostyngiad yn y balansau ar gyfer Asedau Cyfredol ac ar gyfer Ymrwymadau Cyfredol, sef £7.301m a £5.776m.

Mae'r symudiad mwyaf yn ymwneud â'r Ymrwymadau Tymor Hir sydd wedi gweld cynnydd o £23.369m (fel y dogfennir isod). Gellir gweld y Fantolen ar dudalen 17.

PENSIYNAU

- **CYNLLUN PENSIYNAU ATHRAWON**

Mae athrawon a gyflogir gan y Cyngor yn aelodau o'r Cynllun Pensiwn Athrawon a weinyddir gan yr Adran Addysg. Mae'r cynllun yn rhoddi i athrawon fuddion penodol ar adeg eu hymddeoliad ac mae'r Cyngor yn cyfrannu tuag at y costau drwy wneud cyfraniadau yn seiliedig ar gyfran o gyflog pensiynadwy'r aelodau.

- **CYNLLUN PENSIWN LLYWODRAETH LEOL**

Fel rhan o delerau ac amodau cyflogi ei swyddogion a gweithwyr eraill, mae'r Cyngor yn cynnig buddion ymddeoliad drwy fod yn rhan o Gynllun Pensiwn Gwynedd a weinyddir gan Gyngor Sir Gwynedd. Mae hwn yn gynllun a gyllidir sy'n golygu bod y Cyngor a'r gweithwyr yn talu cyfraniadau i gronfa wedi ei glandro ar lefel y bwriedir iddi falansio'r ymrwymadau pensiwn gydag asedau buddsoddi. Ni fydd buddion yn daladwy mewn gwirionedd hyd oni fydd swyddogion yn ymddeol ond mae'r Cyngor wedi ymrwymo i wneud y taliadau i'r Gronfa Pensiwn y mae angen eu datgelu ar yr adeg y bydd y gweithwyr yn ennill eu buddion yn y dyfodol.

Safon Gyfrifo Rhyngwladol (IAS) 19 - Buddion Gweithwyr sy'n berthnasol i bob awdurdod lleol ac sy'n berthnasol i Gronfa Pensiwn Llywodraeth Leol Gwynedd a weinyddir gan y Gyngor Sir Gwynedd. Mae'r hinsawdd economaidd cyfredol hefyd ag effaith sylweddol ar yr Ymrwymiad Pensiynau net. Un o'r newidiadau mwya sylweddol ar y Fantolen yw arian wrth gefn pensiwn y cyngor sydd wedi cynyddu gan £22.725m o £80.034m i £102.759m. Mae'n bwysig nodi fod y dirywiad ymddangosiadol yn y sefyllfa pensiwn yn seiliedig ar brisiadau actiwaraid ac nid yw'n cynrychioli galwad brys ar arian wrth gefn y Cyngor. Caiff taliadau gwirioneddol y Cyngor ei adolygu bob 3 blynedd fel rhan o'r prisiad a gynhelir bob 3 blynedd o'r Gronfa Pensiwn a phenderfynir ar strategaeth buddsoddi sy'n anelu at adennill y diffyg dros gyfnod fel a bennir gan Actiwari y Gronfa Pensiwn (Hyman S Robertson).

Mae'r Datganiad Symudiadau yn yr Arian wrth Gefn a'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn dangos y buddion pensiwn a gafwyd yn y flwyddyn wedi eu haddasu yn ôl â'r angen i adlewyrchu'r rhan honno o'r costau pensiwn nad ydynt yn cael eu talu gan drethdalwyr y Cyngor.

DARPARIAETHAU

Roedd darpariaethau oedd gan y Cyngor yn sefyll ar £7.598m ar 1 Ebrill 2013. Yn ystod y flwyddyn, gwelwyd cynnydd o £2.0m yn y balans i £9.600m, oherwydd bod rhaid sicrhau darpariaeth ychwanegol i gwrdd â chyfrifoldebau mewn perthynas â chostau ôl-ofal ar gyfer safle tirlenwi Penhesgyn.

Mae manylion am y symudiadau yn y darpariaethau i'w gweld yn nodyn 27 i'r Cyfrifon ar dudalen 60.

**DATGANIAD O'R SYMUDIAD MEWN CRONFEYDD WRTH GEFN
AR GYFER Y FLWYDDYN SY'N GORFFEN 31 MAWRTH 2014**

Dengys y Datganiad hwn y symudiad o fewn y flwyddyn mewn gwahanol gronfeydd wrth gefn a ddelir gan y Cyngor, wedi eu dadansoddi'n 'Gronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy' (h.y. y rhai hynny y gellir eu defnyddio i ariannu gwariant neu leihau trethi lleol) a chronfeydd wrth gefn eraill. Mae'r llinell 'Gwarged neu (Diffyg) ar ddarpariaeth gwasanaethau' yn dangos y gwir gost economaidd o ddarparu gwasanaethau'r Cyngor, gyda manylion pellach yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae'r hwn yn wahanol i'r symiau statudol y mae'n rhaid eu codi ar Falans Cronfa'r Cyngor i bwrpas pennu'r Dreth Gyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai i bwrpas pennu rhenti. Mae'r llinell 'Cynnydd/Gostyngiad Net cyn Trosglwyddiadau i gronfeydd statudol ac wrth gefn eraill' yn dangos balans statudol Cronfa'r Cyngor a'r Gronfa Refeniw Tai cyn gwneud unrhyw drosglwyddiadau dewisol i neu o'r cronfeydd statudol ac wrth gefn eraill a gyflawnir gan y Cyngor.

Ail ddatganwyd 2012/13	Balans Cronfa'r Cyngor	Cronfeydd Wrth Gefn Cronfa'r Cyngor Clustnodedig (Nodyn 8)	Balans CRT (Datganiadau Ariannol Atodol)	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cytalaf (Nodyn 10)	Balansau Ysgolion (Nodyn 9)	Grantiau Cytalaf ni ddefnyddiwyd (Nodyn 14)	Cronfeydd Wrth Gefn Clustnodedig	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn Na ellir eu defnyddio	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn y Cyngor
	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn yun ystod y flwyddyn	5,796	12,882	247	0	1,252	0	0	20,177	143,419	163,596
(Diffyg) ar ddarparu gwasanaethau	4,788	0	(6,776)	0	0	0	0	(1,988)	0	(1,988)
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall	0	0	0	0	0	0	0	0	(11,147)	(11,147)
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	4,788	0	(6,776)	0	0	0	0	(1,988)	(11,147)	(13,135)
Addasiadau rhwng y Sail gyfrifo a sail gyllido dan y rheoliadau (nodyn 7)	(2,015)	0	8,027	14	0	262	0	6,288	(6,288)	0
(Gostyngiad) Net cyn Trosglwyddiadau i Gronfeydd Wrth Gefn Clustnodedig	2,775	0	1,251	14	0	262	0	4,302	(17,437)	(13,135)
Trosglwyddiadau i(o) Gronfeydd Wrth Gefn Clustnodedig (nodyn 8)	(2,661)	2,729	(1,016)	0	(68)	0	1,016	0	0	0
Cynnydd/(Gostyngiad) yn y flwyddyn Balans ar 31 Mawrth 2013	114	2,729	235	14	(68)	262	1,016	4,302	(17,437)	(13,135)
Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod y flwyddyn	5,910	15,611	482	14	1,184	262	1,016	24,479	125,982	150,461
Gwarged/(Diffyg) ar ddarparu gwasanaethau	(8,642)	0	(456)	0	0	0	0	(9,098)	0	(9,098)
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr aral	0	0	0	0	0	0	0	0	(15,018)	(15,018)
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(8,642)	0	(456)	0	0	0	0	(9,098)	(15,018)	(24,116)
Addasiadau rhwng y Sail gyfrifo a sail gyllido dan y rheoliadau (nodyn 7)	8,740	0	1,689	(14)		(262)		10,153	(10,153)	0
Cynnydd/(Gostyngiad) Net cyn Trosglwyddiadau i Gronfeydd Wrth Gefn Clustnodedig	98	0	1,233	(14)		(262)	0	1,055	(25,171)	(24,116)
Trosglwyddiadau i(o) Cronfeydd Wrth Gefn Clustnodedig (nodyn 8)	(70)	(264)	(43)	0	334	0	43	0	0	0
Trosglwyddiadau Eraill									259	259
Cynnydd/(Gostyngiad) yn y flwyddyn	28	(264)	1,190	(14)	334	(262)	43	1,055	(24,912)	(23,857)
Balans ar 31 Mawrth 2014	5,938	15,347	1,672	0	1,518	0	1,059	25,534	101,070	126,404

NODYN 3 - BARNAU ALLWEDDOL WRTH WEITHREDU'R POLISI'AU CYFRIFO

Wrth weithredu'r polisi'au cyfrifo a restrir yn Nodyn 1, mae'r Cyngor wedi gorfod gwneud barnau penodol ynglŷn â thrafodion cymhleth neu rheini sydd yn cynnwys ansicrwydd am ddigwyddiadau yn y dyfodol. Y barnau allweddol sydd wedi eu gwneud yn y Datganiad Cyfrifon yw:-

- Mae'r Cyfrifon wedi cael eu paratoi mewn modd sy'n tybio y bydd y swyddogaeth a'r gwasanaethau a ddarperir gan y Cyngor yn parhau i fod yn weithredol am y dyfodol rhagweladwy.
- Mae'r Cyngor wedi penderfynu nad yw asedau a ddefnyddir i ddibenion datblygu economaidd, neu gymdeithasol yn cael eu dal i bwrpas creu incwm neu gynyddu cyfalaf yn unig ac, o'r herwydd, nid ydynt yn cael eu hystyried fel eiddo buddsoddiad. O ganlyniad, caiff yr asedau hyn eu nodi fel Asedau nad ydynt yn Gyfredol - Eiddo, Cyfarpar ac Offer ar y Fantolen.
- Yn unol â'r canllawiau cyfredol ynghylch y modd yr ymdrinnir â rhai mathau o ysgolion, dim ond gwerth tir ysgolion a reolir yn wirfoddol sy'n cael ei gynnwys ar y Fantolen. Oherwydd nad yw'r Cyngor yn berchen ar ysgolion o'r fath ac oherwydd nad oes ganddo fynediad iddynt i bwrpas eu prisio, nid yw gwerth yr adeiladau wedi ei gynnwys ar y Fantolen. Yn ychwanegol i hyn, nid yw gwerth tir nac adeiladau Ysgolion a Gynorthwyr yn Wirioneddol nac Ysgolion Sefydledig yn cael eu cynnwys ar y Fantolen.
- Caiff cyfalaf a grantiau eu hadolygu'n rheolaidd er mwyn asesu a yw'r telerau a'r amodau sydd ynghlwm wrth y grantiau perthnasol wedi eu bodloni. Os bydd y telerau a'r amodau wedi eu bodloni, byddant yn cael eu cydnabod o fewn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn. Os na fyddant, byddant yn cael eu cario o fewn y fantolen fel incwm a ohiriwyd hyd nes y bydd y telerau a'r amodau sy'n gysylltiedig â'r grant wedi eu bodloni neu bod y grant yn cael eu had-dalu i ddarparwr y grant pe na bai'r telerau a'r amodau yn cael eu bodloni. Gall y driniaeth hon olygu bod balansau o bwys yn cael eu cario yn y fantolen fel incwm a ohiriwyd yn y flwyddyn.
- Mae ffiniau'r grŵp wedi ei hadolygu gan ddefnyddio'r meini prawf a amlinellwyd yn y safonau cyfrifo perthnasol a'r Côt Ymarfer, nid yw'r Cyngor wedi nodi unrhyw gwmnïau na sefydliadau y byddai angen iddo gwblhau cyfrifon grŵp.
- Mae lefel uchel o ansicrwydd am lefelau cyllido i lywodraeth leol yn y dyfodol. Fodd bynnag, mae'r Cyngor wedi penderfynu nad yw'r ansicrwydd yn ddigonol i roi arwydd y bydd amhariad ar asedau'r Cyngor o ganlyniad i'r angen i gau cyfleusterau a gostwng lefelau o ran darparu gwasanaeth.

NODYN 4 - RHAGDYBIAETHAU A WNAED YNGHYLCH ANSICRWYDD YN Y DYFODOL O RAN AMCANGYFRIFON A FFYNONELLAU ERAILL O ANSICRWYDD

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys ffigyrau wedi eu hamcangyfrif yn seiliedig ar dybiaethau wedi eu gwneud gan yr Awdurdod am y dyfodol neu sydd yn ansicr fel arall. Gwneir amcangyfrifon trwy ystyried profiad hanesyddol, tueddiadau cyfredol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, gan na ellir pennu rhai balansau yn bendant, gall y canlyniadau terfynol fod yn wahanol i'r tybiaethau ac amcangyfrifon.

Gellir ystyried yr eitemau canlynol ar Fantolen y Cyngor ar 31 Mawrth 2014 fel rhai sydd fwyaf agored i risg o gamgymeriad amcangyfrif yn y flwyddyn ariannol sydd i ddod:-

Asedau nad ydynt yn Gyfredol - Eiddo, Offer a Chyfarpar - Mae asedau yn cael eu dibrisio dros eu hoes fuddiol yn unol ag arferion safonol cyfrifo. Caiff unrhyw wahaniaeth rhwng y dibrisiant a gwir ddirywiad yr ased ei adlewyrchu ym mhatrymau gwariant y dyfodol. Mae gwybodaeth ynglŷn ag Eiddo, Offer a Chyfarpar wedi ei gynnwys yn Nodyn 15 ar dudalen 53.

Yn y polisi cyfrifo ar gyfer dibrisiant o Eiddo, Offer a Chyfarpar (tudalen 21) mae'n nodi:-

“Pan fo gan eitem o Eiddo, Offer a Chyfarpar (Ased nad ydynt yn Gyfredol) cydrannau mawr y mae eu cost yn sylweddol mewn cysylltiad â chost gyfan yr eitem, dibrisir y cydrannau ar wahân.”

I weithredu hyn yn ymarferol, mae'n ofynnol llunio barn ar ddau fater, i sefydlu:-

- cyfran cost ased a ystyrir i gynrychioli rhan sylweddol o'r ased, a
- trothwy cost, islaw hyn ni fyddai clandriad ar wahân o ddibrisiant ar ran o ased yn cael effaith sylweddol ar swm y dibrisiant yn ei gyfanrwydd.

Mae'r Cyngor wedi gosod y ffigyrau yma fel 20% o gost gyfan yr ased a £2m yn y drefn honno. Fel nodir uchod ynglŷn â dibrisiant yn gyffredinol, gall dirywiad ffisegol o rannau unigol o ased, dros amser, arwain at batrymau gwario nad ydynt wedi eu hadlewyrchu'n llawn yn y lefelau dibrisiant a ddarparwyd yn flaenorol.

Tai Cyngor - Mae Stoc Dai'r Cyngor yn cael ei brisio drwy ddefnyddio methodoleg safonol, sydd yn rhannol angen defnyddio ffactor addasu, i ganiatáu am y gwahaniaethau rhwng cynnyrch a rhent ar dai cymdeithasol a'r sector breifat. Ar hyn o bryd, nid oes ffactor addasu wedi ei chyhoeddi ar gyfer Cymru, felly dewisodd y Cyngor ffactor addasu sydd wedi ei chyhoeddi ar gyfer yr ardaloedd mwyaf cymharol yn Lloegr, y ffactor a ddefnyddiwyd oedd 31%. Petai ffactor penodol yn cael ei chyhoeddi, un ai ar gyfer Cymru yn ei gyfanrwydd neu ar sail ranbarthol, yna gweithredir ar hyn. Byddai pob 1% o unrhyw newid o ganlyniad i hyn yn cynyddu neu ostwng gwerth y stoc adroddwyd arno o tua £3.4m.

Darpariaethau - Mae'r Cyngor wedi gwneud darpariaeth ar gyfer cyfres o bethau ansicr, allai olygu costau sylweddol mewn blynyddoedd i ddod. Mae'r rhain yn ymwneud yn bennaf â thâl cyfartal, costau ôl-ofal safle tirlenwi Penhesgyn, buddion terfynu gwaith i staff sy'n gadael y Cyngor ac atebolrwydd posibl yn codi o rwymedigaeth atebolrwydd yswiriant. Mae manylion llawn wedi eu cynnwys yn Nodyn 27. Byddai newid yn y gwerth a ragwelir mewn setliadau hawliadau cyfreithiol gan 10% yn cynyddu neu'n gostwng gwerth y rhwymedigaeth oddeutu £0.4m.

Rhwymedigaeth Pensiynau - Mae sefyllfa'r Rhwymedigaeth Pensiynau fel y'i ceir yn y cyfrifon yn seiliedig ar nifer o asesiadau a thybiaethau cymhleth yn ymwneud â chyfraddau disgownt, cynnydd a ragwelir mewn cyflog, newid mewn oed ymdeol, cyfraddau marwolaethau a dychweliadau a ddisgwylir ar asedau pensiwn. Mae cwmni o actiwaeriaid ymgynghori yn cael eu cyflogi gan y Cyngor sy'n gweinyddu i ddarparu cyngor arbenigol ar y tybiaethau sydd i'w gosod. Ceir manylion pellach yn Nodyn 41.

Amhariad/Lwfans Dyledion Drwg – Ar 31 Mawrth 2014 roedd gan y Cyngor falans dyledwr tymor byr o £29.3m. Roedd adolygiad o'r balans dyledion yn awgrymu bod amhariad ar gyfer dyledion amheus o £5.6m yn briodol. Bydd unrhyw wahaniaethau rhwng y lefel amhariad a gymhwysir a'r sefyllfa ddyledion go iawn yn naturiol yn adlewyrchu patrymau gwariant y dyfodol. Mae amhariad Dyledion Drwg wedi eu cynnwys o fewn y ffigyrau ar gyfer Dyledwyr Tymor Byr a geir yn Nodyn 24 ar dudalen 59.

NODYN 8 – CRONFEYDD WRTH GEFN A CLUSTNODEDIG

	Balans ar 01 Bbrill 2012	Trosglwyddiadau Mewn 2012/13	Trosglwyddiadau Allan 2012/13	Balans ar 31 Mawrth 2013	Trosglwyddiadau Mewn 2013/14	Trosglwyddiadau Allan 2013/14	Balans ar 31 Mawrth 2014
	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Gwariant Cyfalaf	1,000	1,209	(1,209)	1,000	904	(1,339)	565
Cronfa wrth Gefn Safle Tirlenwi Gwastraff Penhesgyn	886	0	(886)	0	0	0	0
Cronfeydd wrth Gefn Gwasanaethau	1,507	1,540	(1,156)	1,891	0	(268)	1,623
Cronfeydd wrth Gefn Gwasanaethau Cyfyngedig	1,781	4,036	(754)	5,063	1,997	(754)	6,306
Tâl Cyfartal, Statws Sengl ac Arfarnu Swyddi	1,966	701	0	2,667	0	(311)	2,356
Ailgylchu	1,473	302	(986)	789	108	(667)	230
Cronfa wrth Gefn Rheoli Perfformiad	1,054	412	(26)	1,440	0	0	1,440
Arian Wrth Gefn Atgyweiriadau Mawr (CRT)	0	860	0	860	0	0	860
Cronfa Yswiriant Eraill	2,529 686	0 1	(178) (121)	2,351 566	184 10	0 (85)	2,535 491
Cyfanswm	12,882	9,061	(5,316)	16,627	3,203	(3,424)	16,406

Pwrpas Cronfeydd Refeniw wrth Gefn a Clustnodedig

Gwariant Cyfalaf – i ariannu gwariant cyfalaf mewn blynyddoedd i ddod. Crëwyd hwn i sicrhau bod gwariant cyfalaf ymrwymedig, yn cynnwys gwariant sydd wedi llithro o flynyddoedd blaenorol, yn cael ei gyllido'n llawn.

Cronfa wrth Gefn Safle Tirlenwi Gwastraff Penhesgyn - crëwyd y gronfa wrth gefn hon o asedau arian parod net, llai costau dirwyn i ben a chapio, Cwmni Gwastraff Môn-Arfon Cyf sydd wedi ei ddirwyn i ben. Trosglwyddwyd y gronfa wrth gefn yn y flwyddyn ariannol 2012/13 i ddarpariaethau i gwrdd ag unrhyw rwymedigaethau ôl ofal y safle i'r dyfodol.

Cronfeydd wrth Gefn Gwasanaethau - dan Reolau Gweithdrefnau Ariannol y Cyngor mae gôr-a thanwariant yn cael ei gario mlaen fel cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd i'r lefel a osodir gan y Pwyllgor Gwaith.

Cronfeydd wrth Gefn Gwasanaethau Cyfyngedig – cyllidebau a clustnodedig o fewn meysydd gwasanaeth sy'n parhau heb eu gwario ar ddiwedd y flwyddyn.

Tâl Cyfartal, Statws Sengl ac Arfarnu Swyddi - o ganlyniad i'r cytundeb 'Statws Sengl', mae'n ofynnol ar y Cyngor fel y rhan fwyaf o awdurdodau lleol eraill, gyflwyno system gyflog a graddau newydd i ddod i rym o 1 Ebrill 2007. Mae'r graddau y bydd hyn yn cynnwys rhwymedigaeth i ôl-gyflog yn ansicr. Mae trafodaethau'n mynd yn eu blaenau ar strwythur cyflog a graddau diwygiedig. Gosodwyd swm o'r neilltu yn y Gronfa wrth Gefn Arfarnu Swyddi tuag at gost gyffredinol yr ymarfer, yn cynnwys costau gweinyddol, cost graddfeydd cyflog newydd, unrhyw ddiogelwch cyflog ac unrhyw ôl gyflog. Er na ellir amcangyfrif elfennau unigol gydag unrhyw radd o sicrwydd, barn y Cyngor yw bod y symiau a osodwyd o'r neilltu'n ddigonol.

Ailgylchu - arbedion costau tirlenwi a grëwyd trwy ddargyfeirio gwastraff i ailgylchu. Bydd y gronfa wrth gefn yn cael ei defnyddio tuag at fentrau ailgylchu.

Cronfa wrth Gefn Rheoli Perfformiad – symiau a glustnodwyd tuag at fesurau gwella perfformiad o'r Grant Cytundeb Canlyniad.

Arian wrth gefn atgyweiriadau mawr – symiau a gorodwyd o'r neilltu o falansau CRT i gyllido gwariant cyfalaf ar dai'r Cyngor.

Cronfa Yswiriant - mae'r Cyngor yn rhedeg cyfrif yswiriant mewnlol sy'n talu am golledion hunan yswiriedig ac sy'n derbyn 'premiymau' o gyfrifon gwasanaeth. Darperir ar gyfer y colledion y gwyddys amdanynt ar ddiwedd y flwyddyn. Y gronfa wrth gefn hon yw'r gwarged ar y cyfrif yswiriant mewnlol ynghyd â llog ar falansau, a bwriedir iddi gynnwys hawliadau yr aethpwyd iddynt ond nad adroddwyd arnynt.

Eraill – Mae'r balans hwn yn cynnwys cyfuno balansau 7 o gronfeydd wrth gefn unigol, sydd, bob un ohonynt, yn dal balansau o lai na £0.5m, ac nad ydynt, fe ystyrir, yn symiau sylweddol.